JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
F. G. JACOBS
20 päivänä maaliskuuta 2003 [1]

1. Käsiteltävänä olevan valituksen kohteena on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio, [2] jossa hylättiin sisämarkkinoiden harmonisointivirastoa (tavaramerkit ja mallit) (jäljempänä virasto) vastaan nostettu Christina Kikin kanne, jossa hän pääasiallisesti riitautti kielien käyttöä virastossa koskevat säännöt.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2. EY 290 artiklassa (entinen EY:n perustamissopimuksen 217 artikla) säädetään seuraavaa:

"Neuvosto vahvistaa yksimielisesti yhteisön toimielimissä käytettäviä kieliä koskevan sääntelyn, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön tuomioistuimen työjärjestyksen määräysten soveltamista." [3]

3. Euroopan talousyhteisössä käytettäviä kieliä koskevista järjestelyistä 15 päivänä huhtikuuta 1958 annettu neuvoston asetus N:o 1 [4] perustuu nykyiselle EY 290 artiklalle. Sen johdanto-osan perustelukappaleessa mainitaan seuraavaa:

"Ottaa huomioon perustamissopimuksen 217 artiklan, jonka mukaan neuvosto antaa yksimielisesti säännöt yhteisön toimielimissä käytettävistä kielistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön tuomioistuimen työjärjestyksen määräysten soveltamista."

4. Asetuksen N:o 1 1 artiklassa säädetään nykyisin seuraavaa:

"Unionin toimielinten viralliset ja työkielet ovat englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kieli."

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Asia T-120/99, tuomio 12.7.2001 (Kok. 2001, s. II-2235).

3 — EY 290 artiklaa on muutettu Nizzan sopimuksella niin, että siinä viitataan yhteisöjen tuomioistuimen perussääntöön eikä työjärjestykseen.

4 — EYVL 1958, 17, s. 385; sellaisena kuin asetus on muutettuna useilla liittymissopimuksilla, viimeksi Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyllä asiakirjalla (EYVL 1994, C 241, s. 21), sellaisena kuin se on mukautettuna uusien jäsenvaltioiden Euroopan unioniin liittymistä koskevien asiakirjojen tarkistamisesta 1 päivänä tammikuuta 1995 tehdyllä Euroopan unionin neuvoston päätöksellä 95/1/EY, Euratom, EHTY (EYVL L 1, s. 1).

5. Asetuksen N:o 1 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltion tai jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvan henkilön yhteisön toimielimille osoittamat asiakirjat laaditaan millä tahansa virallisella kielellä lähettäjän valinnan mukaan. Vastaus laaditaan samalla kielellä."

6. Asetuksen 5 artiklassa säädetään, että *Euroopan yhteisöjen virallinen lehti* (nykyisin *Euroopan unionin virallinen lehti*) julkaistaan yhdellätoista virallisella kielellä.

7. Virasto perustettiin yhteisön tavaramerkistä 20 päivänä joulukuuta 1993 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 40/94 [5] (jäljempänä asetus tai asetus N:o 40/94).

8. Asetuksen 11. perustelukappaleessa mainitaan seuraavaa:

"— — tällä asetuksella luotava tavaramerkkilainsäädäntö edellyttää jokaisen tavaramerkin osalta hallinnollisia täytäntöönpanotoimenpiteitä yhteisön tasolla; siten on välttämätöntä, säilyttäen kuitenkin yhteisön olemassa oleva toimielinrakenne ja valtuuksien tasapaino, perustaa sisämarkkinoilla toimiva yhdenmukaistamisvirasto (tavaramerkit, piirustukset ja mallit), joka on teknisesti riippumaton ja jolla on riittävä oikeudellinen, hallinnollinen ja taloudellinen itsenäisyys; tätä varten on tarpeen ja aiheellista, että virasto on yhteisön toimielin ja oikeushenkilö, joka käyttää sille tällä asetuksella annettuja toimivaltuuksia yhteisön oikeutta noudattaen ja ilman, että sillä on vaikutusta yhteisön laitosten käyttämään toimivaltaan."

9. Viraston menettelyissä käytettävistä kielistä säädetään asetuksen 115 artiklassa. Tässä artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Yhteisön tavaramerkkiä koskevat hakemukset jätetään yhdellä Euroopan yhteisöjen virallisella kielellä.

2. Viraston kielet ovat englanti, espanja, italia, ranska ja saksa.

3. Hakijan on ilmoitettava toinen kieli, joka on viraston kieli ja jonka hän hyväk-

5 — EYVL 1994, L 11, s. 1.

syy mahdollisessa menettelyssä käytettäväksi kieleksi väite-, menettämis- ja [mitättömyys]menettelyissä. [6]

Jos hakemus on jätetty kielellä, joka ei ole viraston kieli, viraston on huolehdittava 26 artiklan 1 kohdassa kuvaillun hakemuksen kääntämisestä hakijan ilmoittamalle kielelle.

4. Jos yhteisön tavaramerkin hakija on ainoa osapuoli viraston menettelyssä, menettelyn kieli on yhteisön tavaramerkkiä koskevaa hakemusta jätettäessä käytetty kieli. Jos hakemus on jätetty muulla kuin jollakin viraston kielellä, virasto voi lähettää kirjallisia tiedonantoja hakijalle tämän hakemuksessa ilmoittamalla toisella kielellä.

5. Väite ja menettämistä tai mitättömyyttä koskeva vaatimus on jätettävä jollakin viraston kielellä.

6. Jos väitteeseen tai menettämistä tai mitättömyyttä koskevaan vaatimukseen 5 kohdan mukaisesti valittu kieli on tavaramerkkihakemuksen kieli tai toinen tätä hakemusta jätettäessä ilmoitettu kieli, tämä kieli on menettelyssä käytettävä kieli.

Jos väitteeseen tai menettämistä tai mitättömyyttä koskevaan vaatimukseen 5 kohdan mukaisesti valittu kieli ei ole tavaramerkkihakemuksen kieli eikä toinen tätä hakemusta jätettäessä ilmoitettu kieli, väitteen tai menettämistä tai mitättömyyttä koskevan vaatimuksen esittäjän on omalla kustannuksellaan toimitettava asiakirjasta käännös joko tavaramerkkihakemuksen kielellä, jos se on jokin viraston kielistä, tai toisella tavaramerkkihakemusta jätettäessä ilmoitetulla kielellä; käännös on toimitettava täytäntöönpanoasetuksessa säädetyssä määräajassa. Kielestä, jolle asiakirja on käännetty, tulee siten menettelyssä käytettävä kieli.

7. Väite-, menettämis-, mitättömyys- ja muutoksenhakumenettelyn osapuolet voivat sopia jonkun muun Euroopan yhteisöjen virallisen kielen käyttämisestä menettelyssä."

10. Asetuksen N:o 40/94 täytäntöönpanosta 13 päivänä joulukuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 2868/95 [7] 1 artiklan 1 säännön 1 kohdan j alakohdan mukaan rekisteröintihakemuksessa on asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoitettava "toinen kieli".

6 — Lainausta on korjattu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska asetuksen suomenkielinen versio on epätarkka.

7 — EYVL L 303, s. 1.

Asian tausta

11. Kantaja, joka oli Alankomaissa, teollisoikeuksiin erikoistuneessa toimistossa työskentelevä asianajaja ja tavaramerkkiasiamies, haki 15.5.1996 virastolta yhteisön tavaramerkkiä asetuksen perusteella. Merkki, jolle rekisteröintiä haettiin, oli sanamerkki KIK. Kantaja oli hollanninkielisessä hakemuksessaan ilmoittanut hollannin myös "toiseksi kieleksi".

12. Virasto hylkäsi 20.3.1998 hakemuksen siitä syystä, että kantaja ei ollut täyttänyt kieliin liittyvää muotovaatimusta eli hän ei ollut ilmoittanut englantia, espanjaa, italiaa, ranskaa tai saksaa "toiseksi kieleksi". Kantaja haki 4.5.1998 muutosta tähän päätökseen sillä perusteella, että päätös, jolla kantajan rekisteröintihakemus oli hylätty, oli lainvastainen, koska se perustui lainvastaisiin asetuksen säännöksiin. Viraston valituslautakunta hylkäsi valituksen 19.3.1999 tehdyllä päätöksellä (jäljempänä riidanalainen päätös) siitä syystä, että kantaja oli ilmoittanut "toiseksi kieleksi" saman kielen, jolla kantaja oli jättänyt rekisteröintihakemuksen, minkä vuoksi hakemuksessa katsottiin olevan muotovirhe, eikä varsinaisena hylkäämisperusteena käytetty sitä toista virhettä, että "toiseksi kieleksi" ei ollut ilmoitettu yhtä viraston viidestä kielestä. Valituslautakunta korosti riidanalaisessa päätöksessään sitä, että virasto ja sen valituslautakunnat ovat sidottuja soveltamaan asetusta siinäkin tapauksessa, että virasto katsoisi asetuksen olevan ristiriidassa yhteisön primaarioikeuden kanssa.

13. Kantaja nosti kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi tai muuttamiseksi sillä perusteella, että virasto oli rikkonut EY 12 artiklan syrjintäkiellon periaatetta pääasiallisesti sen vuoksi, ettei se ollut jättänyt soveltamatta asetuksen 115 artiklaa ja asetuksen N:o 2868/95 1 artiklan 1 säännön 1 kohdan j alakohtaa EY 12 artiklan ja asetuksen N:o 1 vastaisina syrjivinä säännöksinä, ja toissijaisesti sen vuoksi, että se oli riidanalaisessa päätöksessä vaatinut toisen kielen olevan yksi viraston kielistä. Kantajaa tuki Kreikka ja virastoa puolestaan neuvosto ja Espanja.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio

14. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli ensin viraston väitettä, jonka mukaan asetuksen 115 artiklan 3 kohdan — jolle riidanalainen päätös perustuu — lainvastaisuutta koskeva väite on jätettävä tutkimatta. Virasto esitti, että vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaisikin 115 artiklassa säädetyn, kielivalikoimaa koskevan rajoituksen lainvastaiseksi, ei se voinut johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen. Tämä johtuu sii-

tä, että virasto ei hylännyt kantajan rekisteröintihakemusta sillä perusteella, ettei hän ollut ilmoittanut yhtä viraston kielistä "toiseksi kieleksi", vaan siitä syystä, että kantaja ei ollenkaan ollut valinnut "toista kieltä". Hänen lainvastaisuusväitteensä oli näin ollen jätettävä tutkimatta, koska riidanalaisen päätöksen ja säännöksen, jota vastaan väite oli esitetty, väliltä puuttui oikeudellinen yhteys.

15. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kyseisen väitteen katsomalla, että juuri asetuksen 115 artiklan 3 kohta — jonka perusteella hakijan tulee hyväksyä se, että hänellä ei automaattisesti ole oikeutta käyttää kaikissa virastossa käytävissä menettelyissä hakemuksen kieltä — oli ollut valituslautakunnan päätöksen välittömänä perustana, ja juuri tämän säännöksen laillisuuden kantaja oli asettanut kyseenalaiseksi tekemällään lainvastaisuusväitteellä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tutkittavaksi ottamisen osalta lopuksi seuraavaa:

"32 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että siltä osin kuin lainvastaisuusväite, jonka kantaja on esittänyt riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi tai muuttamiseksi nostamansa kanteen tueksi, koskee asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 3 kohtaa ja asetuksen N:o 2868/95 1 artiklan 1 säännön 1 kohdan j alakohtaa, tämä väite on tutkittava. Tältä osin lainvastaisuusväite koskee näissä säännöksissä säädettyä velvollisuutta, jonka laajuutta ja oikeusvaikutuksia on täsmennetty tietyissä muissa asetuksen N:o 40/94 115 artiklan kohdissa.

33 Sitä vastoin kantajan lainvastaisuusväitettä ei voida ottaa tutkittavaksi siltä osin, kuin se koskee asetuksen N:o 40/94 115 artiklan muita säännöksiä. Asetuksen N:o 40/94 115 artiklaan sisältyvät muut säännökset eivät ole olleet riidanalaisen päätöksen perustana, koska päätös koski ainoastaan rekisteröintihakemusta ja hakijan velvollisuutta ilmoittaa toinen kieli, jonka hän hyväksyy mahdolliseksi menettelykieleksi häntä vastaan mahdollisesti vireille saatettavien väite-, menettämis- ja mitättömyysmenettelyiden osalta."

16. Aineellisen kysymyksen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi kanteen perustuvan yhteen ainoaan kanneperusteeseen, joka koskee EY 12 artiklaan sisältyvän syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista.

17. Se totesi aluksi, että toisin kuin kantaja on esittänyt, tutkijalla ja valituslautakunnalla ei ollut toimivaltaa päättää olla soveltamatta asetuksen 115 artiklan 3 kohtaa ja asetuksen N:o 2868/95 1 artiklan 1 säännön 1 kohdan j alakohtaa.

18. Asetuksen N:o 40/94 115 artiklan ja EY 12 artiklan, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1 1 artiklan kanssa, välisen väitetyn ristiriidan osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"Asetus N:o 1 on johdettua oikeutta ja perustuu oikeudellisesti perustamissopimuksen 217 artiklaan. Jos katsottaisiin, kuten kantaja, että asetuksessa N:o 1 ilmaistaan yhteisön oikeuteen sisältyvä kielten yhdenvertaisuuden periaate, josta ei voida poiketa edes neuvoston myöhemmällä asetuksella, unohdettaisiin, että asetus N:o 1 on johdettua oikeutta. Toiseksi on todettava, etteivät jäsenvaltiot ole perustamissopimuksessa sopineet yhteisön toimielimiä ja muita elimiä varten kieliä koskevista järjestelyistä, vaan perustamissopimuksen 217 artiklassa annetaan neuvostolle mahdollisuus yksimielisellä päätöksellä päättää toimielinten kieliä koskevista järjestelyistä ja muuttaa niitä sekä luoda kieliä koskevia toisenlaisia järjestelyitä. Tässä artiklassa ei määrätä, että neuvoston kerran jo päättämää järjestelyä ei voitaisi myöhemmin enää muuttaa. Näin ollen asetuksessa N:o 1 säädettyä kieliä koskevaa järjestelyä ei voida rinnastaa yhteisön oikeuden periaatteeseen." [8]

19. Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"60 Siitä yhteisön tavaramerkin rekisteröinnin hakijalle asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 3 kohdassa ja asetuksen N:o 2868/95 1 artiklan 1 säännön 1 kohdan j alakohdassa asetetusta velvollisuudesta, jonka mukaan hänen tulee 'ilmoittaa toinen kieli, joka on viraston kieli ja jonka hän hyväksyy mahdollisessa menettelyssä käytettäväksi kieleksi väite-, menettämis- ja [mitättömyys]menettelyissä', [9] on todettava, että vastoin kantajan ja Kreikan hallituksen väitteitä näillä säännöksillä ei loukata syrjintäkiellon periaatetta.

61 Ensinnäkin asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 3 kohdan sanamuodosta käy ilmi, että ilmoittaessaan toisen kielen hakija hyväksyy vain sen, että tätä kieltä voidaan käyttää menettelykielenä väite-, menettämis- ja mitättömyysmenettelyissä. Tästä seuraa, kuten asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä virkkeessä todetaan, että niin kauan kuin hakija on ainoa osapuoli viraston menettelyssä, menettelykielenä on rekisteröintihakemusta jätettäessä käytetty kieli. Näin ollen näiden menettelyjen osalta asetuksessa N:o 40/94 ei säädetä, että eri kieliä kohdeltaisiin eri tavoin, koska asetuksella juuri taataan, että sitä kieltä, jolla hakemus on jätetty, käytetään menettelykielenä ja näin ollen sinä kielenä, jolla menettelyyn liittyvät päätökset on laadittava.

8 — Tuomion 58 kohta.

9 — Yhteisöjen tuomioistuimen oikeustapauskokoelmassa julkaistua käännöstä on oikaistu.

62 Siltä osin kuin asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 3 kohdan mukaan hakijan on ilmoitettava toinen kieli, jotta sitä mahdollisesti voitaisiin käyttää menettelykielenä väite-, menettämis- ja mitättömyysmenettelyissä, on todettava, että tällä säännöksellä on pyritty siihen hyväksyttävään tavoitteeseen, että löydettäisiin kieliä koskeva ratkaisu sellaisissa tapauksissa, joissa useamman osapuolen välisessä väite-, menettämis- tai mitättömyysmenettelyissä osapuolet eivät ole valinneet samaa kieltä eivätkä oma-aloitteisesti pääse yhteisymmärrykseen menettelykielestä. Viimeksi mainitun osalta on huomautettava vielä, että asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 7 kohdan mukaan väite-, menettämis- ja mitättömyysmenettelyiden osapuolet voivat yhteisen sopimuksen perusteella ilmoittaa minkä tahansa Euroopan yhteisöjen virallisista kielistä menettelykieleksi; tämä on mahdollisuus, joka soveltuu erityisesti niille osapuolille, joiden suosima kieli on sama.

63 Pyrkiessään määrittämään, mikä on menettelykielenä siinä tapauksessa, että eri kielet valinneet osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen menettelyssä käytettävästä kielestä, neuvosto on tehnyt tarkoituksenmukaisen ja päämääräänsä oikein suhteutetun valinnan, vaikka se onkin päätynyt kohtelemaan yhteisön virallisia kieliä eri tavoin. Asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 3 kohta antaa yhtäältä tavaramerkkirekisteröinnin hakijalle tilaisuuden valita väite-, menettämis- tai mitättömyysmenettelyissä käytettäväksi kieleksi yhden niistä kielistä, joita osataan eniten Euroopan yhteisössä, sen tilanteen varalta, että hakijan ensimmäiseksi kieleksi valitsema kieli ei ole menettelyn toisen osapuolen valitsema kieli. Toisaalta rajatessaan tuon valinnan ainoastaan sellaisiin kieliin, joita osataan eniten Euroopan yhteisössä, ja pyrkiessään näin estämään sen, että menettelykielenä olisi täysin erilainen kieli kuin ne kielet, joita menettelyn toinen osapuoli osaa, neuvosto ei ole ylittänyt sitä, mikä oli tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi (asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986, Kok. 1986, s. 1651, 38 kohta; Kok. Ep. VIII, s. 621 ja asia C-285/98, Kreil, tuomio 11.1.2000, Kok. 2000, s. I-69, 23 kohta).

64 Lopuksi on vielä todettava, että kantaja ja Kreikan hallitus eivät voi vedota perustamissopimuksen 8 d artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 21 artikla) Amsterdamin sopimuksella lisättyyn kohtaan, jonka mukaan jokainen unionin kansalainen voi kirjoittaa tässä artiklassa tai 7 artiklassa tarkoitetulle toimielimelle tai elimelle jollakin 314 artiklassa mainitulla kielellä ja saada vastauksen samalla kielellä. EY 21 artiklassa viitataan parlamenttiin ja oikeusasiamieheen, ja 7 artiklassa mainitaan parlamentti, neuvosto, komissio, yhteisön tuomioistuin, tilintarkastustuomioistuin, talous- ja sosiaalikomitea ja alueiden komitea. Vaikka kyseessä olevaa virkettä sovellettaisiinkin tämän tuomion

kohteena olevaan tapaukseen, ei virastoa ole mainittu EY 7 ja 21 artiklassa tarkoitettujen toimielinten ja muiden elinten joukossa."

20. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen.

Valitus

21. Valittaja pyytää valituksessaan yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion, kumoamaan riidanalaisen päätöksen ja velvoittamaan viraston korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Valitusperusteita on kaksi: ensinnäkin se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut asetuksen N:o 40/94 115 artiklaa virheellisesti, koska se ei ole ottanut huomioon 115 artiklan 4 kohdan toista virkettä, ja toiseksi se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen hylätessään kantajan väitteen, jonka mukaan asetuksen 115 artiklassa perustettu kieliä koskeva järjestely on lainvastainen.

22. Kreikka tukee valittajaa, erityisesti tämän tukeman periaatteen osalta, että kaikki yhteisön kielet ovat yhdenvertaisia. Virasto katsoo Espanjan, neuvoston ja komission [10] tukemana, että valitus on hylättävä.

23. Valitus jätettiin 21.9.2001. Valittajan asianajaja ilmoitti 25.1.2002 yhteisöjen tuomioistuimelle, että valittaja oli kuollut ja hänen kuolinpesänsä halusi jatkaa valitusta. Tässä ratkaisuehdotuksessa käytän ilmaisuja kantaja ja valittaja viittaamaan tilanteen mukaan sekä edesmenneeseen Kikiin että hänen kuolinpesäänsä.

24. Virasto lähetti yhteisöjen tuomioistuimelle kirjeen, jossa kysyttiin, oliko valittajan kuolinpesä asianosaiskelpoinen jatkamaan valitusta ottaen huomioon sen, että valittaja oli aloittanut oikeudenkäynnin ammattiinsa liittyen tavaramerkkiasiamiehen ominaisuudessa.

25. Suullisessa käsittelyssä, jossa olivat edustettuina valittaja, virasto, Espanja, neuvosto ja komissio, valittajan asianajaja väitti kuolinpesän olevan asianosaiskelpoinen. Virasto ei esittänyt tämän seikan osalta lisähuomautuksia, joten ehdotan, ettei sitä käsitellä.

10 — Komissio esitti huomautuksia vasta valituksen käsittelyssä.

Ensimmäinen valitusperuste

26. Valittajan ensimmäisen valitusperusteen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut asetuksen N:o 40/94 115 artiklaa virheellisesti, koska se ei ole ottanut huomioon 115 artiklan 4 kohdan toista virkettä. Tässä virkkeessä todetaan, että jos hakemus on jätetty muulla kuin jollakin viraston kielellä, virasto voi lähettää kirjallisia tiedonantoja hakijalle tämän hakemuksessa ilmoittamalla toisella kielellä. Valittaja väittää että, kuten se oli todennut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle jättämässään kanteessa ja kuten viraston edustaja nimenomaan myönsi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa pidetyssä suullisessa käsittelyssä, virasto käyttää aina [11] valtuuttaan käydä hakijan kanssa kirjeenvaihtoa toisella kielellä, jos hakemusta ei ole tehty jollakin viraston kielistä. Tämän jälkeen toista kieltä käytetään koko menettelyssä, johon kuuluu rekisteröinnin ehdottomien esteiden ja suhteellisten hylkäysperusteiden käsittely ja kaikki hakijan ja viraston väliset erimielisyydet. Ainoa, mitä hakija vastaanottaa ensimmäisellä kielellään, on yhteisön tavaramerkkirekisterin merkintä, joka asetuksen 116 artiklan 2 kohdan nojalla tehdään kaikilla Euroopan yhteisöjen virallisilla kielillä.

27. Valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän vuoksi väärässä, kun se toteaa tuomionsa 61 kohdassa, että ilmoittaessaan toisen kielen hakija hyväksyy vain sen, että tätä kieltä voidaan käyttää menettelykielenä väite-, kumoamis- ja mitättömyysmenettelyissä ja kolmansia koskevissa menettelyissä. Vaikka tämä periaate todella onkin asetuksen 115 artiklan 3 kohdan perustana, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei valittajan mukaan ota huomioon sitä tosiseikkaa, että asetuksen 115 artiklan 4 kohdassa virasto valtuutetaan poikkeamaan tästä periaatteesta, jos hakemusta ei ole tehty jollakin viraston työkielistä. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmä, jonka mukaan niin kauan kuin hakija on ainoa osapuoli viraston menettelyssä, asetuksesta itsestään ei voida johtaa kielten erilaista kohtelua, on virheellinen. Asetuksen vaikutuksena on, että kaikki hakemukset käsitellään jollakin viraston työkielistä.

28. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei valittajan mukaan tuomion 62 ja 63 kohdassa myöskään ota huomioon asetuksen 115 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen vaikutusta. Se tosiseikka, että jollakin muulla kuin viraston työkielellä tehtyjen hakemusten osalta toisen kielen ilmoittaminen johtaa siihen, että tätä toista kieltä käytetään hakemusta käsiteltäessä, ei voi osaltaan auttaa ratkaisemaan kieltä koskevaa kysymystä osapuolten välisissä menettelyissä, ja sitä ei tämän vuoksi voi pitää soveliaana ja kohtuullisena valintana.

29. Virasto väittää, että ensimmäistä valitusperustetta ei voida ottaa tutkittavaksi siltä osin, kuin se perustuu 115 artiklan

11 — On huomautettava kuitenkin käsiteltävänä olevassa asiassa ilmenneen, että virasto poikkesi tästä käytännöstä ja viesti hakijan kanssa koko ajan hollanniksi.

4 kohtaan. Virasto huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti tutkimatta kantajan väitteen, jonka mukaan koko 115 artikla on lainvastainen siltä osin, kuin se koski tämän artiklan muita säännöksiä kuin 115 artiklan 3 kohtaa, joka oli riidanalaisen päätöksen perustana. Virasto katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen ei pitäisi kumota tätä lausumaa, erityisesti koska valittaja ei esitä mitään erityistä lisäväitettä sitä vastaan valituksessaan. Neuvosto ja Espanja katsovat myös, ettei ensimmäistä valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi: kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa tuomion 32 ja 33 kohdassa, 115 artiklan 3 kohta on riidanalaisen päätöksen perustana; tämän vuoksi kantaja ei voinut vedota muiden 115 artiklan säännösten lainvastaisuuteen. Koska valittaja ei kiistä tuomion näitä kohtia, se ei voi nyt asettaa kyseenalaiseksi näiden 115 artiklan muiden säännösten laillisuutta.

30. En hyväksy näitä väitteitä. Mielestäni valittaja ei esitä samaa väitettä, jonka se esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti osittain tutkimatta. Valittaja keskittyy valituksessaan pikemminkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 61 kohdassa tekemään arviointiin, jossa se arvioi aineellista kysymystä eikä kanteen tutkittavaksi ottamista. Tässä kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päättelee 115 artiklan 3 kohdan sanamuodosta, että "niin kauan kuin hakija on ainoa osapuoli viraston menettelyssä, menettelykielenä on rekisteröintihakemusta jätettäessä käytetty kieli". Näin ollen se päättelee, että "näiden menettelyjen osalta asetuksessa N:o 40/94 ei säädetä, että eri kieliä kohdeltaisiin eri tavoin, koska asetuksella juuri taataan, että sitä kieltä, jolla hakemus on jätetty, käytetään menettelykielenä ja näin ollen sinä kielenä, jolla menettelyyn liittyvät päätökset on laadittava". Valittajan mukaan nämä kaksi toteamusta ovat oikeudellisesti virheellisiä asetuksen 115 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen vuoksi. Mielestäni valittajan ensimmäinen valitusperuste voidaan ottaa tutkittavaksi.

31. Ensimmäisen valitusperusteen aineellisen kysymyksen osalta virasto väittää neuvoston ja komission tukemana, että missään tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei jättänyt huomiotta 115 artiklan 4 kohdan toista virkettä: vaikka tätä virkettä ei nimenomaan mainita tuomion 60—63 kohdassa, siellä esitetty oikeudellinen arvio soveltuu koko 115 artiklaan; lisäksi jos tuomiota tarkastellaan huolellisesti, ilmenee selvästi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti huomioon koko 115 artiklan ulottuvuuden ja vaikutuksen.

32. Virasto lisää, että jollakin muulla kuin sen työkielellä hakemuksensa jättävällä hakijalla on oikeus käyttää hakemuksen kieltä suullisessa ja kirjallisessa viestinnässään viraston kanssa niin kauan kuin se on ainoa osapuoli menettelyssä. Asetuksen 115 artiklan 4 kohdassa annetaan virastolle vaihtoehto, jota käyttäessään viraston on otettava huomioon kaikki merkitykselliset seikat, erityisesti hakijan pyyntö siitä, että virasto käyttää ainoastaan hakemuksessa käytettyä kieltä menettelyssä niin kauan

kuin hakija on ainoa osapuoli. Juuri näin kävi käsiteltävänä olevassa asiassa: hakija ilmoitti virastolle, että se halusi saada kaikki tiedonannot hollanniksi, ja virasto noudatti pyyntöä heti. Virastolle 115 artiklan 4 kohdassa annetulla vaihtoehdolla ei siten voida horjuttaa päätelmää, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt tuomionsa 61 kohdassa.

33. Virasto katsoo kuitenkin, että tässä säännöksessä annettu vaihtoehto ei ole rajoitetuttu, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, muihin kuin menettelyyn liittyviin päätöksiin, vaan se koskee kaikkia kirjallisia tiedonantoja.

34. Neuvosto esittää, että soveltaessaan 115 artiklan 4 kohtaa viraston olisi noudatettava periaatetta, joka on perustana menettelyssä silloin, kun hakija on ainoa osapuoli, eli periaatetta, jonka mukaan menettelykielenä on hakemuksen kieli. Siten menettelyyn liittyvien päätösten on oltava hakemuksen kielellä. Valittajan tulkinnalla 115 artiklan 4 kohdasta tehdään kyseinen periaate tyhjäksi. Neuvosto lisää, ettei säännöksen pätevyyteen voi vaikuttaa se tapa, jolla virasto soveltaa kyseistä säännöstä.

35. Espanja yhtyy näkemykseen, jonka mukaan niin kauan kuin tavaramerkin hakija on ainoa osapuoli menettelyssä, 115 artiklassa taataan hakemuksessa käytetyn kielen olevan menettelykieli ja näin ollen kieli, jolla päätökset on laadittava. Tämä ei kuitenkaan estä virastoa käyttämästä ilmoitettua toista kieltä muissa tiedonannoissa. Valittaja ei ole väittänyt eikä pyrkinyt osoittamaan, että päätökset lähetettiin hänelle muulla kuin menettelykielellä tai että virasto kieltäytyi käyttämästä menettelykieltä hänen sitä pyytäessään.

36. Mielestäni se tosiseikka, että 115 artiklan 4 kohdan toinen virke ei vaikuttanut suoraan kantajalle haitallisesti, koska virasto käytti hänen kanssaan viestiessään koko ajan hollantia, ei horjuta hänen väitettään, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisesti virheellisen päätelmän katsoessaan, ettei asetuksessa säädetty eri kielten kohtelusta eri tavoin sellaisten menettelyjen osalta, joissa hakija on ainoa osapuoli. On syytä toistaa, ettei valittaja ensimmäisessä kanneperusteessaan riitauta suoraan 115 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen laillisuutta, [12] vaan hän arvosteli

12 — Hän kuitenkin riitauttaa suoraan 115 artiklan 4 kohdan toisen virkkeen toisessa kanneperusteessa esittämässään toissijaisessa väitteessä; kuten selvitän jäljempänä 74 kohdassa, kyseistä väitettä ei voida mielestäni ottaa tutkittavaksi.

lähinnä sitä, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ollut ottanut huomioon tätä säännöstä tehdessään päätelmänsä 115 artiklan 3 kohdan laillisuudesta. On muistettava, että juuri 115 artiklan 3 kohdassa oleva vaatimus siitä, että yhteisön tavaramerkin hakijan on ilmoitettava toiseksi kieleksi jokin viraston työkielistä, on vaikuttanut kantajaan, koska hänen jättämänsä yhteisön tavaramerkkiä koskeva hakemus hylättiin sen vuoksi, että hän ei noudattanut tätä vaatimusta.

37. Tuomion 61 kohdasta ja erityisesti kyseisessä kohdassa olevasta päätelmästä ilmenee epäsuorasti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi virastolla olevan oikeuden laatia muita kuin menettelyllisiä päätöksiä muulla kielellä kuin menettelykielellä. Tämä oikeus voi perustua ainoastaan 115 artiklan 4 kohdan toiseen virkkeeseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tämän vuoksi täytynyt tulkita tätä säännöstä niin, että virastolla on oikeus käyttää hakijan ilmoittamaa toista kieltä lähettäessään muita kirjallisia tiedonantoja kuin menettelyllisiä päätöksiä. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamus, jonka mukaan asetuksessa N:o 40/94 ei säädetä, että eri kieliä kohdeltaisiin eri tavoin, on virheellinen. Kuten jäljempänä kuitenkin ilmenee, ei asetus mielestäni ole millään tavalla laiton sen vuoksi, että siinä kohdellaan eri kieliä tällä tavoin erilailla.

Toinen valitusperuste

38. Toisessa valitusperusteessaan valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen hylätessään hänen väitteensä siitä, että asetuksen 115 artiklassa perustettu kieliä koskeva järjestely oli lainvastainen.

Pääasiallinen väite

39. Valittajan pääasiallinen väite on, että tämä järjestely on EY 12 artiklan vastainen sen vuoksi, että siinä suositaan tiettyjä virallisia kieliä ja siten tiettyjä unionin kansalaisia. Hän väittää erityisesti, että i) kieliä koskevalla järjestelyllä syrjitään kielen perusteella, mikä on erityisesti EY 12 artiklaan sisältyvän kielten yhdenvertaisuutta koskevan perusperiaatteen vastaista; ii) tällaista syrjintää ei voida perustella käytännöllisyyssyillä ja iii) vaikka järjestelyä voitaisiinkin perustella näin, se ei ole suhteellinen. Lisäksi Kreikka esittää, ettei asetuksessa anneta riittäviä perusteluja tämän järjestelyn valinnalle.

Kielten yhdenvertaisuutta koskevan perusperiaatteen rikkominen

40. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan valittaja oli väittänyt, että

asetuksen 115 artikla oli ristiriidassa EY 12 artiklan kanssa, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1 1 artiklan kanssa, koska 115 artiklalla loukataan sellaista yhteisön oikeuden periaatetta, jolla kielletään Euroopan yhteisöjen virallisten kielien syrjiminen. [13]

41. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että asetus N:o 1 on johdettua oikeutta ja etteivät jäsenvaltiot ole perustamissopimuksessa sopineet kieliä koskevista järjestelyistä, koska EY 290 artiklassa ainoastaan annetaan neuvostolle mahdollisuus yksimielisesti päättää toimielinten kieliä koskevista järjestelyistä. Näin ollen asetuksessa N:o 1 säädettyä kieliä koskevaa järjestelyä ei voitu rinnastaa yhteisön oikeuden periaatteeseen, eikä kantaja voi vedota EY 12 artiklaan yhdessä asetuksen N:o 1 kanssa sen osoittamiseksi, että 115 artikla olisi lainvastainen. [14]

42. Tämä päätelmä vaikuttaa oikealta niin pitkälle kuin se ulottuu. On kuitenkin mahdollista, ettei se täysin vastaa esille tuotuun kysymykseen. Vaikka valittajan väitteet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ovat suppeasanaisia, on mahdollista, että hän vetosi asetukseen N:o 1 ainoastaan lisäperusteluna, jolla tuettiin hänen pääasiallista väitettään siitä, että kieliä koskeva järjestely oli EY 12 artiklan vastaisesti syrjivä. Oletuksena vaikuttaa olevan — ja tämä vahvistetaan valitukseen sisältyvällä jonkin verran täydellisemmällä perustelulla —, että 12 artiklaan itseensä sisältyy perusperiaate, jonka mukaan kaikki kielet ovat yhdenvertaisia. Kreikka tukee valittajaa tältä osin.

43. Tämän väitteen tueksi yhteisöjen tuomioistuimessa esitetyt väitteet eivät kuitenkaan vakuuta minua.

44. Ensinnäkin valittaja ja Kreikka vain toteavat, että kielten yhdenvertaisuuden periaate on yhteisön oikeuden perusperiaate, ja valittaja lisää, että tämä periaate ilmenee ennen kaikkea EY 314 artiklasta. Kielten yhdenvertaisuus ei kuitenkaan ole perusperiaate. Kuten voimme jäljempänä todeta, valittaja ei esitä yhtään sellaista perustetta, jolla hän osoittaisi sen olevan sellainen. Myöskään 314 artiklasta ei saada tukea. Tässä artiklassa ainoastaan määrätään, että kaikki perustamissopimuksen tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia; tästä toteamuksesta ei voida johtaa mitään sellaista periaatetta, jonka mukaan kaikkia yhteisön kieliä olisi kaikissa tilanteissa kohdeltava yhdenvertaisesti. Tämä on sitäkin ilmeisempää sen vuoksi, että iirin kieli sisältyy niihin kielitoisintoihin, joilla perustamissopimuksen todetaan olevan todistusvoimainen. Iirin kieli ei kuitenkaan suurimmassa osassa tapauksia ole yhteisön virallinen kieli. Se ei varsinkaan ole "yksi

13 — Tuomion 57 kohta.

14 — Tuomion 58 ja 59 kohta.

unionin toimielinten virallisista ja työkielistä", jotka on lueteltu asetuksen N:o 1 1 artiklassa. [15]

45. Toiseksi valittaja väittää, että yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut kaikilla kielitoisinnoilla olevan periaatteessa sama arvo, joka ei voi vaihdella sen mukaan, mikä on kyseessä olevaa kieltä puhuvan väestön määrä näissä jäsenvaltioissa. [16] Kreikka tekee saman huomautuksen. [17] Tämä toteamus kuitenkin liittyy tarpeeseen tulkita yhdenmukaisesti yhteisön lainsäädäntöä ja se koskee yhteisöjen tuomioistuimen silloin tällöin tekemää vertailua eri kieliversioiden kesken tapauksissa, joissa joidenkin niistä välillä on eroja. Se ei tue — eikä sillä voidakaan tukea — kantaa, jonka mukaan kaikkien yhteisön virallisten kielten on oltava kaikissa tilanteissa yhdenvertaisia kaikkia tarkoituksia varten.

46. Valittaja toteaa tämän jälkeen, että perusperiaatetta, jonka mukaan kaikki kielet ovat yhdenvertaisia, edelleen kehitellään ja vahvistetaan asetuksessa N:o 1. Mainitussa asetuksessa, joka perustuu nykyiseen EY 290 artiklaan, [18] vahvistetaan sääntely yhteisön toimielimissä käytettävistä kielistä. [19] Asetuksessa ei missään kuitenkaan todeta, että kaikkia yhteisön kieliä on käytettävä kaikissa tarkoituksissa unionin toimielinten työkielinä, eikä tällaista väitettä voida perustaa siihen. Joka tapauksessa virasto ei ole toimielin. Virastoa ei mainita EY 7 artiklan 1 kohdassa, jossa toimielimet luetellaan, eikä perustamissopimuksen viidennessä osassa, jonka otsakkeena on "yhteisön toimielimet". Lisäksi asetuksen N:o 40/94 johdantoosassa [20] vahvistetaan, ettei virasto ole toimielin eikä sitä ollut tarkoitettu kohdeltavan sellaisena.

47. Seuraavaksi valittaja ja Kreikka vetoavat EY 21 artiklaan. Mainitussa artiklassa todetaan, että jokainen unionin kansalainen voi kirjoittaa "tässä artiklassa tai 7 artiklassa tarkoitetulle toimielimelle tai elimelle" jollakin virallisella kielellä ja saada vastauksen samalla kielellä. EY 21 artiklassa viitataan Euroopan parlamenttiin ja oikeusasiamieheen ja 7 artiklassa Euroopan parlamenttiin, neuvostoon, komissioon, yhteisöjen tuomioistuimeen, tilintarkastustuomioistuimeen (joita kutsutaan yhteisesti toimielimiksi), talous- ja sosiaalikomiteaan ja alueiden komiteaan. Virasto ei näin ollen ole niiden toimielinten ja elinten joukossa, joihin 21 artiklaa sovelletaan, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tällainen päätelmä tuomion 64 kohdassa on selvästi virheetön. Joka tapauksessa käsiteltävänä oleva asia ei koske unionin kansalaisten oikeuksia heidän tässä ominaisuudessaan,

15 — Artiklaa lainattu edellä 4 kohdassa.

16 — Asia C-296/95, EMU Tabac, tuomio 2.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1605, 36 kohta).

17 — Kreikka viittaa asiaan C-372/88, Cricket St Thomas, tuomio 27.3.1990 (Kok. 1990, s. I-1345).

18 — Artiklaa lainattu edellä 2 kohdassa.

19 — Ks. johdanto-osan perustelukappale, jota lainataan edellä 3 kohdassa.

20 — Ks. 11. perustelukappale, jota lainataan edellä 8 kohdassa.

vaan hakemuksen tavaramerkin rekisteröimiseksi tehneen tavaramerkkiasiamiehen ammatillista toimintaa.

48. Lopuksi valittaja toteaa, että kielien yhdenvertaisuutta koskevan periaatteen tärkeyttä korostetaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä, jossa on usein vahvistettu EY 12 artiklassa vaadittavan, että henkilöitä, jotka ovat tilanteessa, johon sovelletaan yhteisön oikeutta, kohdellaan täysin yhdenvertaisesti jäsenvaltion kansalaisten kanssa [21] ja että yksilöiden kielellisten oikeuksien ja mahdollisuuksien suojeleminen on erityisen tärkeää. [22]

49. Ainoat tapaukset, jotka koskevat oikeutta käyttää tiettyä kieltä, ovat kuitenkin asia Mutsch ja asia Bickel ja Franz, joista kummastakaan ei ole valittajalle tukea. Kummassakaan asiassa ei väitetty eikä todettu, että rajoitettaessa kantajan oikeutta käyttää äidinkieltään rikottiin perusperiaatetta, jonka mukaan kaikki yhteisön kielet ovat yhdenvertaisia. Asiassa Mutsch oli kyse siitä, olivatko kielien käyttämisestä kansallisissa tuomioistuimissa annetut Belgian säännökset lainmukaisia. Näiden säännösten mukaan rikosoikeudenkäynnissä oikeudenkäyntikielenä oli saksa, jos syytetyllä, joka oli Belgian kansalainen, oli kotipaikka saksankielisessä kunnassa. Mutsch, joka oli Luxemburgin kansalainen, vetosi tähän säännökseen. Ministère Public väitti, ettei hän voinut siihen vedota, koska hän ei ollut Belgian kansalainen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi pääasiallisesti, että tällaisen säännön soveltamatta jättäminen Mutschiin hänen kansalaisuutensa vuoksi oli syrjintää. Asiassa Bickel ja Franz kyse oli samoin siitä, saattoiko Italia lainmukaisesti kieltäytyä soveltamasta Bickeliin, joka oli Itävallan kansalainen, ja Franziin, joka oli Saksan kansalainen, oikeutta käyttää saksaa rikosoikeudenkäynnissä, kun tällainen oikeus oli niillä, jotka asuivat Bolzanon provinssissa. Yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että lainsäädännöllä, jonka mukaan edellytyksenä sille, että henkilöllä on tietyllä hallintoalueella oikeus saada rikosasian oikeudenkäyntikieleksi oma kielensä, on se, että hän asuu kyseisellä alueella, suositaan kyseessä olevan valtion kansalaisia verrattuna muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, joten tämä lainsäädäntö on ristiriidassa syrjintäkiellon periaatteen kanssa. Tämän vuoksi valittajan mainitsemissa asioissa ei vahvisteta periaatetta, jonka mukaan kielet ovat yhdenvertaisia.

50. Edellä esitetyistä syistä valittaja ei ole mielestäni onnistunut osoittamaan, että EY 12 artiklassa olisi vahvistettu yhteisön oikeuden perusperiaate, jonka mukaan kaikkia virallisia kieliä olisi kaikissa tilanteissa kohdeltava kaikkia tarkoituksia varten yhdenvertaisesti. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmä, joka on esitetty edellä 41 kohdassa, on pidettävä voimassa, joskin se olisi perustellusti voitu ilmaista vielä yleisemmin.

21 — Asia 186/87, Cowan, tuomio 2.2.1989 (Kok. 1989, s. 195, Kok. Ep. X, s. 11, 10 kohta); asia C-43/95, Data Delecta ja Forsberg, tuomio 26.9.1996 (Kok. 1996, s. I-4661, 16 kohta) ja asia C-274/96, Bickel ja Franz, tuomio 24.11.1998 (Kok. 1998, s. I-7637, 14 kohta).

22 — Asia 137/84, Mutsch, tuomio 11.7.1985 (Kok. 1985, s. 2681, Kok. Ep. VIII, s. 319, 11 kohta).

Eri kielten kohtelu eri tavoin

51. Sen jälkeen, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli päätellyt, ettei hakija voinut vedota EY 12 artiklaan, luettuna yhdessä asetuksen N:o 1 kanssa, asetuksen 115 artiklan lainvastaisuuden osoittamiseksi, se ryhtyi tarkastelemaan yleisempää kysymystä siitä, rikottiinko syrjintäkiellon periaatetta sillä yhteisön tavaramerkin rekisteröinnin hakijalle asetuksen 115 artiklan 3 kohdassa asetetulla velvollisuudella, jonka mukaan hänen tulee "ilmoittaa toinen kieli, joka on viraston kieli ja jonka hän hyväksyy mahdollisessa menettelyssä käytettäväksi kieleksi väite-, menettämis- ja [mitättömyys]menettelyissä".

52. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi epäsuorasti tuomionsa 62 kohdassa, että siltä osin, kuin 115 artiklan 3 kohta koski osapuolten välistä menettelyä, siinä kohdeltiin yhteisön eri virallisia kieliä eri tavoin, koska siinä rajattiin tällaisessa menettelyssä (useimmissa tilanteissa) käytettävät kielet viraston virallisiin kieliin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli kuitenkin,[23] että asetuksen 115 artiklan 3 kohdassa oleva vaatimus oli sekä perusteltu että suhteellinen. Koska valittaja vaikuttaa kiistävän tämän päätelmän, tarkastelen hänen näitä seikkoja koskevia väitteitään.

Perusteltavuus ja suhteellisuus

53. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että 115 artiklan 3 kohdassa olevasta vaatimuksesta, jonka mukaan hakijan on ilmoitettava toinen kieli, jotta sitä mahdollisesti voitaisiin käyttää menettelykielenä väite-, menettämis- ja mitättömyysmenettelyissä, on säädetty siihen hyväksyttävään tavoitteeseen pyrkimiseksi, että löydettäisiin kieliä koskeva ratkaisu sellaisissa tapauksissa, joissa useamman osapuolen välisessä väite-, menettämis- tai mitättömyysmenettelyissä osapuolet eivät ole valinneet samaa kieltä eivätkä omaaloitteisesti pääse yhteisymmärrykseen menettelykielestä.[24] Se päättelee, että "pyrkiessään määrittämään, mikä on menettelykielenä siinä tapauksessa, että eri kielet valinneet osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen menettelyssä käytettävästä kielestä, neuvosto on tehnyt tarkoituksenmukaisen ja oikein suhteutetun valinnan, [eikä] neuvosto ei ole ylittänyt sitä, mikä oli tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi".[25]

54. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi epäsuorasti väitteet, jotka neuvosto oli sille esittänyt ja jotka se tiivisti tuomiossa seuraavasti:

"— — [asetuksessa säädettyjen kieliä koskevien sääntöjen] tarkoituksena on, että yritykset voivat yhden ainoan nopean, käyttökelpoisen ja helposti saatavilla ole-

23 — Tuomion 62 ja 63 kohta.

24 — Tuomion 62 kohta.

25 — Tuomion 63 kohta.

van menettelyn päätteeksi saada rekisteröidyn yhteisön tavaramerkin. Neuvosto huomauttaa menettelyn käyttökelpoisuuden osalta, että kun otetaan huomioon viraston rakenne ja kielenkääntäjien tarve, viraston valituslautakunnassa käytävä menettely ei voi esimerkiksi tapahtua useilla kielillä. Valinta, jonka neuvosto teki antaessaan asetuksen N:o 40/94, on perustunut toisaalta yritysten intressien ja toisaalta mahdollisten haittojen, joita kantaja tässä on tuonut esiin, punnintaan. — — Lopuksi neuvosto esittää, että sen valintaan vaikuttivat myös varainkäyttöön liittyvät tekijät. Se huomauttaa, että jos kyseessä olevaa kieliä koskevaa järjestelyä ei olisi, virasto tarvitsisi vuosittain varoja useita kymmeniä miljoonia euroja nykyistä enemmän." [26]

55. Valittaja väittää, että yhteisöjen tuomioistuin on monien vuosien ajan poikkeuksetta hylännyt jäsenvaltioiden esittämät väitteet, joilla pyritään käytännöllisyyssyillä perustelemaan yhdenvertaisen kohtelun perusperiaatteen rikkominen. Neuvosto ei voi tämän vuoksi vedota haitallisiin taloudellisiin seuraamuksiin, joita aiheutuisi, jos kaikki viralliset kielet tunnustettaisiin viraston työkieliksi. Kaikki unionin toimielimet ja muut elimet ovat pitkään soveltaneet käytäntöä, jonka mukaan ne viestivät kansalaisten kanssa kaikilla virallisilla kielillä. Näin ollen joka vuosi kilpailun pääosasto käsittelee lukuisia taloudellisia keskittymiä, joista voidaan ilmoittaa millä tahansa kielellä; sama koskee ehdotettua valtiontukea koskevia ilmoituksia. Yhteisön kasvilajikevirasto [27] toimii myös kaikilla virallisilla kielillä.

56. Virasto, Espanja, neuvosto ja komissio kaikki katsovat, että 115 artiklan mukainen eri kielien kohtelu eri tavoin osapuolten välisissä (inter partes) menettelyissä on perusteltua ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten perustellusti päätellyt näin. Espanja ja neuvosto lisäävät, ettei valittaja ole esittänyt väitteitä, joiden perusteella tämä päätelmä voitaisiin osoittaa vääräksi. Virasto mainitsi suullisessa käsittelyssä lukuja, joilla oli tarkoitus korostaa, kuinka mahdottomia seurauksia aiheutuisi, jos kaikki kielet otettaisiin työkieliksi. Neuvosto lisää, että hyväksyessään asetuksen sen oli tasapainotettava hakijoina olevien ja kolmansien yritysten edut niiden väitettyjen, oletettujen ja epäsuorien seurausten kanssa, jotka koskevat tiettyjen tavaramerkkiasiamiesten kilpailuasemaa.

57. On selvää asetuksen lainsäädäntöhistorian perusteella, että 115 artiklan 3 kohdan sääntö annettiin todellakin, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, siihen hyväksyttävään tavoitteeseen pyrkimiseksi, että löydettäisiin kieliä koskeva ratkaisu osapuolten välisissä menettelyissä.

26 — Tuomion 53 ja 54 kohta.

27 — Perustettu yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2100/94 (EYVL L 227, s. 1).

58. Alkuperäisessä ehdotuksessa asetukseksi[28] (esitetty vuonna 1980) sen 103 artiklassa, jonka otsakkeena oli [kieli], säädettiin seuraavaa: "viraston menettelykielenä on — — ."[29] Siten tarkoituksena oli, että virasto käyttäisi yhtä menettelykieltä. Ehdotuksen liitteenä olevista perusteluista ilmenee, että komissio oli pohtinut huolellisesti soveliasta kielijärjestelyä.

59. Komissio totesi erityisesti ensin, että "tavaramerkkiviraston perustaminen aiheuttaa hyväksyttäviä kielijärjestelyjä koskevan kokonaan uuden ongelman, koska virasto on ensimmäinen yhteisön elin, joka tekee hallinnollisia päätöksiä muodollisen, tarkasti määritellyn monivaiheisen menettelyn mukaisesti". Seuraavaksi komissio viittasi "ongelmaan, joka koski pelkästään virastolle tulevien yhteisön tavaramerkkiä koskevien hakemusten lukumäärää, joka on arvioitu noin 10 000:ksi vuodessa". Voidaan todeta, että nykyinen vuotuinen keskiarvo on yli 40 000.

60. Komissio korosti olevan yhteisön tavaramerkin suosion kannalta olennaista, että luotaisiin menettely, joka on halvempi kuin olemassa olleet seitsemän kansallista rekisteröintimenettelyä. Jos olisi omaksuttu tavanomainen yhteisön kielijärjestely, siitä olisi aiheutunut 100 miljoonan BEF:n suuruiset kääntämistä ja tulkitsemista koskevat kulut; kustakin tavaramerkistä olisi siten seurannut vähintään 10 000 BEF:n[30] kääntämiskulut kuuden kielen yhteisössä. Käyttäjiltä perittävät maksut olisivat näin ollen olleet niin korkeat, että yhteisön tavaramerkki olisi menettänyt vetovoimansa, eikä sitä olisi käytetty. Lisäksi komissio korosti, että seitsemän kielen (vuodesta 1981) ja myöhemmin kahdeksan ja yhdeksän kielen mukana ollessa virasto ei olisi kyennyt käsittelemään tuhansia menettelyjä vaadituissa määräajoissa.

61. Nykyään yhteisössä on tietenkin 11 virallista kieltä, ja pian niitä voi olla 20. Komission ilmaisemat huolenaiheet ovat näin sitäkin painavampia.

62. Lopullisesti hyväksytyssä asetuksen versiossa ei itse asiassa säädetty yhdestä kielestä, vaan valittiin pitemmälle kehitelty järjestely. Perustelut kuitenkin osoittavat, että huoli yhteisön tavaramerkkijärjestelmän toimivuuden varmistamisesta oli keskeinen. Tämä huolenaihe vaivasi myös neuvostoa, kuten ilmenee sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämistä huomautuksista, jotka edellä esitetään tiivistetysti.[31]

28 — Yhteisön tavaramerkistä annettua asetusta koskeva ehdotus, jonka komissio on esittänyt neuvostolle 25.11.1980 (EYVL C 351, s. 5).

29 — Tässä ja jäljempänä ratkaisuehdotuksessa esitetyt lainaukset asetusta koskevasta ehdotuksesta on suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

30 — Vuoden 1980 lukuja.

31 — Ks. 54 kohta.

63. Valittajien esittämä vertailu jäsenvaltioihin, jotka pyrkivät puolustautumaan taloudellisilla seikoilla perustamissopimuksen perusvapauksien rikkomista koskevia syytöksiä vastaan, ei ole mielestäni asianmukainen. Hyväksyessään viraston perustamista koskevan oikeussääntelyn, johon sen kielijärjestely kuuluu, neuvosto toteutti perustellusti pakottavaa tarvetta perustaa toimiva järjestelmä. On järkeenkäypää, että vaatimus, jonka mukaan viraston olisi pitänyt toimia kaikissa tarkoituksissa kaikilla virallisilla kielillä, olisi vakavasti estänyt tämän tavoitteen toteutumista, sitäkin suuremmalla syyllä siksi, että tulevaisuudessa kieliä on selvästi yhä enemmän. [32] On selvää, että elinkeinoelämän järjestöt — jotka edustavat valtaosaa niistä, joiden hyväksi yhteisön tavaramerkki oli tarkoitettu — olivat samaa mieltä. [33] Jos neuvosto olisi määrännyt viraston käyttämään pakollisesti kaikkia yhteisön kieliä kaikissa tarkoituksissa, nimenomaan se olisi mielestäni ollut perusteetonta ja suhteetonta.

64. Niistä vertailuista, jotka valittaja tekee keskittymiä ja valtiontukea koskevaan komission työhön sekä kasvilajikevirastoon, ei mielestäni ole myöskään apua jo sen vuoksi, että työmäärissä on hyvin suuri ero: virasto totesi suullisessa käsittelyssä, että vuoden 1996 alusta vuoden 2002 lokakuun loppuun asti se käsitteli 288 946 hakemusta (vuotuinen keskiarvo yli 40 000) ja että saman ajanjakson aikana rekisteröitiin 55 889 väitemenettelyä (vuotuinen keskiarvo n. 8 000), kun taas vuonna 2001 komissio teki vain 340 keskittymäpäätöstä, ja kilpailun pääosasto teki 451 valtiontukea koskevaa päätöstä. [34] Yhteisön kasvilajikevirasto taas myönsi 1 518 yhteisön kasvinjalostajanoikeutta vuonna 2001, [35] ja neuvosto toteaa kirjallisissa huomautuksissaan, että kuuden vuoden aikana väitemenettelyjä on ollut ainoastaan 12.

65. Viimeksi mainittu luku osoittaa toisen heikkouden haettaessa tukea väitteeseen, jonka mukaan viraston kielijärjestely on laiton verrattuna toisiin yhteisön elimiin. Kun virasto perustettiin, se oli tällaisista elimistä ainoa, jonka piti käsitellä suuria määriä riitoja sellaisten yksityishenkilöiden välillä, joilla ei välttämättä ole yhteistä kieltä. Myöhemmin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivalta ulotettiin koskemaan tällaisia riitoja niin, että viraston päätöksistä voidaan valittaa siihen. On havainnollista huomata, että kieliä koskevia yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tavanomaisia järjestelyjä ei sovelleta tällaisiin valituksiin. Juuri sen vuoksi, että asia-

32 — On havainnollista muistaa, että joka kerta kun mukaan otetaan uusi virallinen kieli, kasvaa kieliyhdistelmien lukumäärä — jonka perusteella kääntämis- ja tulkitsemispalvelujen rakenne määräytyy — eksponentiaalisesti. Näin ollen kun alkuperäisten yhteisön kielten mahdollisia yhdistelmiä oli 12, nykyisillä 11 kielellä yhdistelmiä on 110, ja mahdollisilla 20 tulevalla kielellä niitä on 380.

33 — Ks. esim. Armitage E., "The Community Trade Mark- an assessment after the hearing of interested organisations", *European Intellectual Property Review*, 1979, s. 133 ja Mak W., "The advantages and disadvantages of the Community Trade Mark as seen by industry and the consumer", *European Intellectual Property Review*, 1979, s. 312.

34 — Luvut komission Internet-sivuilta.

35 — Luvut yhteisön kasvilajikeviraston vuosikertomuksesta 2001.

nosaisina on henkilöitä, joilla ei välttämättä ole samaa kieltä, pidettiin tarpeellisena säätää kielten käyttöä koskevia erityisiä sääntöjä. [36]

66. Lopuksi suhteellisuuden osalta valittaja väittää, että neuvosto olisi voinut saavuttaa saman päämäärän vähemmän syrjivin vaikutuksin, jos se olisi määrännyt yhden virallisen kielen, kuten englannin käytettäväksi kaikissa viraston menettelyissä. Tämä väite vaikuttaa luonnottomalta: on vaikea ymmärtää, kuinka yhden kielen suosimista voitaisiin pitää vähemmän syrjivänä kuin viiden. En kuitenkaan katso tarpeelliseksi tarkastella tätä väitettä, koska ilmaistessaan sen valittaja tuo esiin kokonaan uuden väitteen, jota ei ole esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Koska yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen tarkastelemaan uudelleen ainoastaan arviointia, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt sille esitetyistä väitteistä, valittaja ei voi tehdä uutta asian aineellista kysymystä koskevaa väitettä.

Perusteluvelvollisuuden rikkominen

67. Kreikka esittää vastauksessaan väittäneensä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, ettei asetuksessa ollut perusteltu mitenkään siinä säädettyä kielten rajoittamista, mutta että yhteisöjen tuomioistuin ei käsitellyt tätä väitettä eikä ottanut sitä esille omasta aloitteestaan. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vaikuttaa tuomionsa 62 ja 63 kohdassa tarkastelleen sitä, oliko asetuksella perustetulle kieliä koskevalle järjestelylle päteviä perusteita, Kreikka väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioinut kunnolla asetuksessa esitettyjä perusteita, vaan itse asiassa lisäsi perusteen, jota siellä ei ollut esitetty. Oikeuskäytännön perusteella on kuitenkin selvää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei missään tapauksessa voi korvata riidanalaisen toimenpiteen toteuttajan perusteluja omillaan. [37]

68. Kreikan hallituksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tekemiin huomautuksiin sisältyy kaksi perusteluja koskevaa virkettä, joiden mukaan asetuksessa ei perustella mitenkään huomattavaa poikkeamista kaikkien kielten yhdenvertaisuutta koskevasta säännöstä, josta ei siihen mennessä ollut poikettu. Näin ollen Kreikan näkemys siitä, että asetuksessa olisi pitänyt perustella kieliä koskeva järjestely, perustui selvästi sen kantaan, jonka mukaan oli olemassa kielten yhdenvertaisuutta koskeva yhteisön primaarioikeuden periaate. Näin asian ymmärsi myös ensim-

36 — Ks. yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 131 artikla (tätä artiklaa, kuten kieliä koskevasta järjestelystä annettuja muita yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen työjärjestyksen määräyksiä sovelletaan edelleen yhteisön tuomioistuimen perussäännön 64 artiklan nojalla siihen saakka, kunnes perussäännössä annetaan määräykset tuomioistuimissa sovellettavista kieliä koskevista järjestelyistä).

37 — Asia C-164/98 P, DIR International Film v. komissio, tuomio 27.1.2000 (Kok. 2000, s. I-447, 38 kohta).

mäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka tiivisti Kreikan väitteen seuraavasti:

"Yhteisön primaarioikeudesta poikkeamisen vakavuutta lisää vielä se, että sitä ei olla millään lailla perusteltu asetuksessa." [38]

69. On myönnettävä, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin palaa tähän kysymykseen tuomiossaan. Koska se kuitenkin katsoi (mielestäni perustellusti), ettei primaarioikeudesta ollut väitetyllä tavalla poikettu, sen ei tarvinnut tarkastella väitettä sen enempää.

70. Joka tapauksessa voidaan pitää vakiintuneena, ettei kaikkia lainsäädäntötoimen säännöksiä tarvitse perustella. Yhteisöjen tuomioistuin on erityisesti katsonut, että kun on kyse yleisesti sovellettavasta toimenpiteestä, kuten asetuksesta, perusteluissa ei tarvitse eritellä toimenpiteen kohteen muodostavia, usein hyvin runsaita ja monimutkaisia oikeudellisia seikkoja tai tosiseikkoja, kunhan nämä seikat kuuluvat sen kokonaisuuden puitteisiin, josta ne muodostavat osan. Johdanto-osassa voidaan mainita vain asetuksen antamiseen johtanut yleinen tilanne ja ne yleiset tavoitteet, jotka sillä pyritään saavuttamaan. Jos riitautetusta päätöksestä ilmenee, mihin tavoitteeseen pääasiallisesti pyritään, on tarpeetonta vaatia erityisiä perusteluja jokaisesta lainsäätäjän tekemästä teknisestä valinnasta. [39]

71. Käsiteltävänä olevassa asiassa asetuksessa perustettu kielijärjestely on asetuksen 143 artiklasta yhden artiklan kohteena; edellä olevassa kohdassa esitetyt periaatteet ovat mielestäni selvästi sovellettavissa. Asetuksen yleiset ja olennaiset tavoitteet esitetään selvästi johdanto-osan 18 perustelukappaleessa. Olisi suhteetonta vaatia nimenomaisia perusteluja erikseen jokaisesta artiklasta, jossa säädetään asetuksella perustettavan yhteisön tavaramerkkijärjestelmän yksityiskohdista.

72. Lopuksi mielestäni ei ole mitään näyttöä siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi pyrkinyt korvaamaan lainsäätäjän perustelut omillaan. Kuten Kreikka itse esittää, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei nimenomaan tarkastellut perustetta, joka koski perustelujen puuttumista asetuksessa. Tuomion 62 ja 63 kohdassa, joihin Kreikka vetoaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitteli sitä erillistä kysymystä, oliko eri kielten kohtelu eri tavoin perusteltua ja suhteellista osapuolten välisissä menettelyssä.

38 — Tuomion 45 kohta.

39 — Asia 5/67, Beus v. Hauptzollamt München, tuomio 13.3.1968 (Kok. 1968 s. 83, s. 95); asia 244/81, Klöckner-Werke v. komissio, tuomio 11.5.1983 (Kok. 1983, s. 1451, 33 kohta) ja asia C-122/94, komissio v. neuvosto, tuomio 29.2.1996 (Kok. 1996, s. I-881, 29 kohta).

Toissijainen väite

73. Valittaja esittää toissijaisesti toisessa valitusperusteessaan, että vaikka 115 artikla ei ole kokonaan lainvastainen, 115 artiklan 4 kohdan toinen virke on lainvastainen, koska se on ristiriidassa paitsi syrjintäkiellon myös 115 artiklan 1 kohdan perustana olevan periaatteen ja 115 artiklan 4 kohdan ensimmäisen virkkeen kanssa, eli sen kanssa, että menettelykielenä on se kieli, jolla hakemus tehdään.

74. Olen viraston, Espanjan, neuvoston ja komission kanssa yhtä mieltä siitä, että kyseistä väitettä ei selvästikään voida ottaa tutkittavaksi, koska riidanalainen päätös ei perustunut 115 artiklan 4 kohtaan. Tämä säännös ei ole myöskään vaikuttanut valittajaan mitenkään haitallisesti, koska virasto käytti hänen kanssaan viestiessään hollantia alusta alkaen. Lopuksi väite siitä, että 115 artiklan 4 kohdan toinen virke on lainvastainen, on kokonaan uusi väite, jota ei ollut esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Valittajan toissijaista väitettä ei näin ollen voida ottaa tutkittavaksi.

Ratkaisuehdotus

75. Edellä esitetyn perusteella katson, että yhteisöjen tuomioistuimen olisi ratkaistava asia seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Valittaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.